

Μμμμμ! Ένρινα και «άρρινα»...

Τα συμπλέγματα **μπ**, **ντ** και **γκ** (ή **γγ**) που αποδίδουν στην Ελληνική τα λατινικά **b**, **d**, **g**, ακολουθούν τους παρακάτω κανόνες εκφοράς. Διευκρινίζεται ότι αυτοί οι κανόνες αφορούν τις ελληνικές λέξεις και... έκπληξη, αυτή ήταν η αρχαία προφορά τους! Στις ξένες λέξεις –αν φυσικά δεν έχουν «εξελληνιστεί»– ακολουθούμε την εκφορά που απορρέει από τη γλώσσα καταγωγής τους, όπως θα δούμε παρακάτω. Ας δούμε όμως τους κανόνες:

1. Όταν συναντάμε τα συμπλέγματα **μπ**, **ντ** και **γκ** (ή **γγ**) στο μέσο μιας ελληνικής λέξης προφέρονται ένρινα¹, ως εξής:

Το **μπ - b**, με ένα «αχνό» **μ** πριν.

Παραδείγματα:

αμβέλι	και όχι	αβέλι
εκπομβή	και όχι	εκποβή
εμβεδώνω	και όχι	εβεδώνω
εμβόριο	και όχι	εβόριο
κολυμβώ	και όχι	κολυβώ
συμβόσιο	και όχι	συβόσιο

¹ Σε αυτή την περίπτωση τα **μπ**, **ντ** και **γκ** (ή **γγ**) λέγονται και ρινικά συμπλέγματα. Όταν λέμε ένρινη προφορά εννοούμε ότι στέλνουμε τη φωνή να περάσει και από τη ρινική κοιλότητα για να αποδώσει τα ευφωνικά, **μ** και **ν**. Στην περίπτωση του **ν** δηλαδή δεν τοποθετούμε τη γλώσσα στη θέση που πρέπει για να το προφέρουμε κανονικά. Τα **μ** και **ν** λέγονται ευφωνικά, γιατί με αυτό τον τρόπο εκφοράς δημιουργούμε «ευφωνία», δηλαδή μουσικότητα!

Το **ντ - d**, με ένα «αχνό» **ν** πριν.

Παραδείγματα:

ανδίπαλος	και όχι	αδίπαλος	Περίπτωση μετατροπής δ σε ντ.
άνδρας	και όχι	άδρας	
Ανδρέας	και όχι	Αδρέας	Δεν είναι φυσικά λάθος το Ανδρέας.
ένδομο	και όχι	έδομο	
κένδρο	και όχι	κέδρο	
πένδε	και όχι	πέδε	

Το **γκ (ή γγ) - g**, με ένα «αχνό» **ν** πριν.

Παραδείγματα:

ανγαηιάζω	και όχι	αγαηιάζω
ανγάθι	και όχι	αγάθι
άνγελος	και όχι	άγγελος ¹
Ανγλία	και όχι	Αγγλία
γάνγηια	και όχι	γάγγηια
γάνγραйна	και όχι	γάγγραйна
ευανγέλιο	και όχι	ευαγγέλιο
Πανγράτι	και όχι	Παγγράτι
συνγάτοικος	και όχι	συγγάτοικος
συνγενής	και όχι	συγενής
φενγάρι	και όχι	φεγγάρι

¹ Εδώ παρεισφραξεί αδιόρατα ένα... διαβολικό ι, και στην πραγματικότητα ήεμε *άνγιελος*. Πρόκειται για το φαινόμενο εμφάνισης παρασιτικών (μεταβατικών) φθόγγων κατά τη συνεκφορά διαδοχικών φθόγγων. Αντίστοιχα *γιεράκι*, *εκ γιενετής*, *κίεφι*, *παραγγιέλλω*, κ.ά.

Σε κάποιες σύνθετες λέξεις το σύμπληγμα **γγ** προφέρεται ως **νγ**.

Παραδείγματα:

ένγαμος	και όχι	ένγαμος ή έγαμος
ενγράμματος	και όχι	ενγράμματος ή εγράμματος
έγγραφο	και όχι	ένγραφο ή έγραφο
συνγραφέας	και όχι	συνγραφέας ή συγραφέας

Η λέξη συγγνώμη προφέρεται πια ως συγνώμη (χάνει το ένα **γ**).

Ουσιαστικά, όλα τα ανωτέρω ανάγονται σε δύο κανόνες:

Το ρινικό σύμφωνο (**μ** ή **ν**) αναπαριστάται μεν ορθογραφικά, πρέπει όμως να προφέρεται με ξεχωριστή φωνητική αξία (σε κάποιες λέξεις προφέρεται έτσι σχεδόν από όλους τους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας: π.χ. **συμπέρασμα**, **έντονος** κλπ. και σε άλλες όχι: π.χ. **αμπέλι**, **εντάξει**, κλπ.). Σημειώνουμε ότι όσο πιο λόγια είναι μια λέξη, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα το ρινικό σύμφωνο να είναι παρόν στη φυσική ομιλία.

Το ρινικό σύμφωνο (**ν**) δεν αναπαριστάται ορθογραφικά, προφέρεται όμως κατά σύμβαση στα συμπλέγματα **γκ** και **γγ**.

2. Όταν συναντάμε τα συμπλέγματα **μπ**, **ντ** και **γκ** (ή **γγ**) στην αρχή της λέξης, προφέρονται «άρρινα», όπως ακριβώς τα λατινικά **b, d, g**, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ελληνική λέξη με το έτυμον να αρχίζει από **μπ**, **ντ**, ή **γκ**.

Παραδείγματα:

βαίνω	βάμιες	baστούνι	bouκάλι
δάλια	douλιάπα	dροπή	dύνω
γάζι	γαρίζω	γκρίζος	γκρινιάζω

3. Όταν τα συμπλέγματα **μπ**, **ντ** και **γκ** (ή **γγ**), τα συναντάμε μεν στο μέσο μιας ελληνικής –πλέον– λέξης (όπως στην περίπτωση 1) αλλά η λέξη αρχίζει με το ίδιο σύμπλεγμα, προφέρονται «άρρινα» και τα δύο, όπως τα λατινικά **b, d, g**.

Η χρονική αύξηση των ρημάτων δεν αλλοιώνει την αρχική εκφορά των **μπ**, **ντ**, **γκ**.

μπαβάς	μπαρβούνι	μπουβούκι	μπουβουνίζω
νταδά	νταρδάνα	ντιδής	ντουρουδού
γκαγάνιασα	γκάγαρος	γκέγε	Γκίγιλιος

Η **μπόμπα** μοιάζει να αποτελεί εξαίρεση (σωστά εκφέρεται **μπόμπα**) αλλά η εξελληνισμένη λέξη από το ιταλικό **bomba**, είναι **βόμβα** και όχι **μπόμπα**. Τώρα το πόσο ελληνικές είναι μερικές λέξεις (όπως π.χ. ο **μπαμπάς** που προέρχεται από τα γαλλικά, ή η **νταντά** που προέρχεται από τα τουρκικά), είναι μια άλλη συζήτηση.

4. Όταν τα συναντάμε στο μέσο μιας λέξης που είναι παρατατικός ή αόριστος ενός ρήματος που αρχίζει από **μπ**, **ντ**, **γκ**, τότε προφέρονται «άρρινα», όπως όταν τα συναντάμε στην αρχή της λέξης.

Παραδείγματα:

εγάριζε	εγρίνιαζε	έβαζε	έβαινε
έβηξε	έδυσσ	εδράπηκε	εδάθηκε

5. Όταν τα συναντάμε σε μια σύνθετη λέξη, το δεύτερο συνθετικό της οποίας αρχίζει από **μπ**, **ντ**, **γκ**, τότε προφέρονται «άρρινα» όπως όταν τα συναντάμε στην αρχή της λέξης. Το ίδιο συμβαίνει όταν το πρώτο συνθετικό είναι το στερητικό **α**. Γενικώς προθέσεις ή προθέματα που δεν αλληλιώνουν τη βασική σημασία της λέξης, αλλά διευκρινίζουν ή εξειδικεύουν, δεν επιβάλλουν ευφωνικά **μ** ή **ν**.

Παραδείγματα:

α-βογιάτιστο	α-γρέμιστο	ανεμο-γάστρι	ά-δυτος
καηλο-δυμένος	ξανα-γαρίζει	ξανα-βήκα	ξε-βερδεύω
ξε-δύνω	παλιο-βαταρία	παρα-γρινιάζει	ψαρο-δούφεκο

Εξαιρούνται οι σύνθετες λέξεις που το πρώτο συνθετικό τους είναι το **συν-**, ή το **εν-**, όπου έχουμε και πάλι ένρινη προφορά, π.χ. **συμβηλοκή**, **εμβηλοκή**.

Όταν η λέξη είναι πολύ... λαϊκή (!) τα **g**, **b**, **d** επικρατούν και η ένρινη προφορά πάει περίπατο, ή μάλλον... τσάρκα! Ο **Ευάνγελος** είναι... δεδομένος, ο **Βαγγέλης** έτσι κι έτσι, αλλά άμα βάλουμε **ν** στον **Βαγγέλη** θα φάμε ξύλο!